

La Mediterrània i La UE: una conca a cohesionar

INFORME DE CONCLUSIONS

1. Estructura de l'esdeveniment

Els departaments d'Acció Exterior de la Generalitat Valenciana i del Govern de les Illes Balears el 18 de novembre de 2021 han dut a terme una jornada en línia sobre la Mediterrània i la Unió Europea: una conca a cohesionar.

Aquesta jornada s'ha dividit en tres sessions en les quals s'ha abordat la cohesió Mediterrània des de diferents àmbits: La primera, *la cohesió territorial a la Mediterrània: la necessitat d'una governança multinivell*; la segona, *la sostenibilitat de la Mediterrània europea: la necessitat de fer front a la vulnerabilitat territorial* i la tercera, *el futur econòmic de la Mediterrània europea: la necessitat de diversificar i consolidar espais econòmics*. A cada sessió han participat una sèrie de ponents experts en la matèria i posteriorment s'ha obert un col·loqui amb d'altres participants. Cada sessió ha finalitzat amb un torn obert a les preguntes del públic virtual assistent.

2. Objectius

1. Fomentar la participació de la ciutadania i les institucions en la Conferència sobre el futur d'Europa.
2. Deixar palesa la situació de doble perifèria (illencs i mediterranis) que pateixen les illes de la conca Mediterrània.
3. Posar de manifest que la conca Mediterrània és un espai molt fràgil, vulnerable i poc cohesionat
4. Promoure les aliances amb altres territoris insulars; enfortir les aliances i les polítiques estratègiques comunes.
5. Visualitzar la necessitat d'una política de veïnatge més participada i activa amb les altres regions mediterrànies d'Europa i també amb les de la conca sud.
6. Evidenciar les necessitats urgents de reforçar un marc de governança multinivell que permeti avançar en la consolidació i defensa dels interessos i aspiracions comunes.
7. Reflexionar sobre la necessitat de diversificar sectors productius, així com de crear i consolidar nous espais econòmics

8. Millorar les eines de finançament i desplegament de les inversions.
9. Promoure i donar a conèixer els projectes amb energies netes que estan actualment en funcionament a València i a les Illes Balears.
10. Evidenciar la necessitat d'una aplicació real i efectiva de l'article 174 del TFUE per als territoris insulars tal i com s'ha desenvolupat l'article 349 del TFUE per a les regions ultraperifèriques.

3. Conclusions

Sessió I: La cohesió territorial a la Mediterrània: la necessitat d'una governança multinivell

Com a conclusió general de totes les aportacions fetes durant la jornada destaca principalment la necessitat urgent de desplegar l'article 174 del TFUE per als territoris insulars declinat per conques, tal i com s'ha desenvolupat l'article 349 del TFUE per a les regions ultraperifèriques.

Per altra banda, també s'han esgrimits les següents reflexions:

- S'ha posat de manifest la importància creixent de les regions en la presa de decisions. Les estratègies macroregionals s'han convertit en un nou element clau en la governança europea. La governança que ha de ser multinivell.
- S'ha d'apostar per la macroregionalitat com a eina de cooperació regional i política ja que permet enfortir les estratègies de integració i cohesió europees.
- Necessitat d'organitzar o sistematitzar els àmbits per tal que les regions puguin accedir i incidir en la presa de decisions polítiques.
- El reforçament del pes dels estats en el procés de construcció europea que en els darrers anys s'ha produït s'ha de compensar amb els nous programes estratègics de cooperació territorial que depenguin exclusivament de la voluntat regional o local
- Les polítiques públiques han de resoldre problemes reals. Qualsevol estratègia o plantejament ha de posar a la ciutadania en el centre, els beneficiaris finals sempre han de ser les persones.
- La participació de les autoritats locals i regionals s'ha de fer seguint amb un model de representació just i equilibrat d'acord amb els territoris i les poblacions.
- Actualment el govern d'Espanya defensa i creu en l'Europa de les regions i també promou la cohesió amb les regions de la conca sud Mediterrània.

- Necessitat de fer un front comú amb totes les ribes de la conca Mediterrània. Es proposa marcar com a punt de partida inicial la celebració el 28 de novembre del Dia mundial de la Mediterrània.
- S'ha de fer un esforç per trobar un model de cooperació que sigui possibilista i que no es vegi com una imposició del nord cap al sud. Les realitats i els nivells d'organització política i territorial a la Mediterrània són molt heterogenis.
- El Mediterrani es construeix entre tots; es promou que hi hagi una interrelació entre les persones, ONG, societat civil.. Qualsevol perspectiva estratègica de la Mediterrània no es pot fer únicament amb la riba nord de la conca.

Sessió II: La sostenibilitat de la Mediterrània europea: la necessitat de fer front a la vulnerabilitat territorial

Com a conclusió general de totes les aportacions fetes durant la jornada destaca principalment la necessitat urgent de desplegar l'article 174 del TFUE per als territoris insulars declinat per conques, tal i com s'ha desenvolupat l'article 349 del TFUE per a les regions ultraperifèriques.

Per altra banda, també s'han esgrimits les següents reflexions:

- Són necessaris esforços extraordinaris per als territoris de la conca Mediterrània per la seva vulnerabilitat davant el Canvi Climàtic. De fet, ja s'ha pogut constatar que la temperatura avança un 20% més ràpid a la regions mediterrànies que a la resta de territoris.
- Com a estratègia a llarg termini s'hauria de replantejar el model de creixement de les Illes i d'explotació econòmica; prioritzant la seva diversificació i aprofitant les seves avantatges competitives.
- S'ha d'implementar una gestió mediambiental real i efectiva del territori amb l'objectiu d'aconseguir la sostenibilitat.
- La UE ha d'alliberar fons per a la mitigació i adaptació al Canvi Climàtic perquè a la Mediterrània tindrà una major incidència i les conseqüències es patiran molt més que al continent.
- El fòrum regional *Unió per a la Mediterrània* ha aconseguit trobar consens entre els territoris del nord i sud en torn a temes claus com són l'economia blava, el canvi climàtic, el medi ambient i l'aigua.
- En un moment de gran fragilitat a la Mediterrània es reconeix la tasca i la sensibilitat del govern d'Espanya en relació amb les illes mediterrànies i amb el pes de les regions en el procés de construcció europeu.

- La descarbonització del transport marítim, tant de passatgers com de mercaderies, és part de la solució als greus problemes ambientals que patirà la Mediterrània.
- S'han d'implantar els instruments de regulació adients amb l'objectiu de protegir el Mediterrani i la seva zona marina.
- S'ha de contenir la contaminació. Com exemples d'això hi ha el Pla de Protecció de la Albufera que s'ha posat en marxa a València, un Pla de descarbonització de la Mediterrània que desenvolupa l'energia d'hidrogen per reduir emissions a les connexions via aèria i marítima i la planta d'hidrogen verd de Mallorca que donarà servei a la mobilitat del servei urbà col·lectiu i també s'introduirà la planta de gas.
- Aquest canvi de model productiu i de diversificació que la pandèmia ha posat de manifest ha de passar per la integració de renovables, l'impuls de professions qualificables i no estacionables i la mitigació d'emissions.
- Necessitat d'una recuperació econòmica i cultural d'aquesta conca, amb una política necessària de mobilitat dels joves, i amb una protecció mediambiental sostenible.
- Importància de l'economia blava en unes regions on es dona el monocultiu turístic i tenen una forta dependència al transport aeri i marítim.
- La transició energètica posa de manifest les desigualtats entre els diferents territoris mediterranis ja que parteixen de realitats molt dispars. La connectivitat ha de ser una prioritat per a la Unió Europea perquè la transformació en la navegació aèria i marítima és essencial tant per València com per les Illes Balears.
- Que la celebració el 28 de novembre del Dia Internacional de la Mediterrània pot ser un primer pas important per lluitar units reivindicant allò que uneix sense renunciar a les especificitats.

Sessió III: El futur econòmic de la Mediterrània europea: la necessitat de diversificar i consolidar espais econòmics

Com a conclusió general de totes les aportacions fetes durant la jornada destaca principalment la necessitat urgent de desplegar l'article 174 del TFUE per als territoris insulars declinat per conques, tal i com s'ha desenvolupat l'article 349 del TFUE per a les regions ultraperifèriques.

Per altra banda, també s'han esgrimits les següents reflexions:

- Es necessària una transició econòmica i energètica que s'ha de basar en una menor utilització dels recursos naturals i una major utilització de la ma d'obra (agricultura local, indústries lleugeres, electricitat, serveis de l'estat del benestar...) i deixar d'impulsar sectors com refineries, transports, turisme de masses, finances, entre d'altres.

- Els sectors han de transcendir els límits de l'economia clàssica si volen convertir-se en palanques de canvi. S'ha de mirar l'economia d'una altra manera. Per exemple, hi ha cadenes de valors com empreses gastronomia de proximitat que transcendeixen de la classificació tradicional de sector primari, terciari... Aquest nou enfocament agroalimentari és el camí cap a la sostenibilitat i cap el procés de diversificació.
- Hi ha grans diferències polítiques i territorials entre els diferents països mediterranis no obstant això, es caracteritzen per una comuna terciarització de l'economia concretament cap a un turisme de masses.
- Les regions més avançades en turisme de masses, com les illes Balears, podrien aportar els seus coneixements i experiència en quant bones pràctiques, però també mostrar les conseqüències negatives que comporta el turisme en aquests nou mercats turístics emergents.
- S'han de tenir en compte que turisme no són només turistes, és molt més. El turisme genera externalitats negatives (impactes ecològics, territorials, demogràfics, entre d'altres) i positives (determinades experiències empresarials transversals).
- Hi ha sectors econòmics que ja tenim establerts però que es poden desenvolupar encara en base a la seva potencialitat com a motors econòmics (sectors administratius, d'educació, sanitat, de fabricació d'aliments...) si es promou mitjanant una política industrial adequada.
- A molts territoris de la Mediterrània com a les Illes Balears els ecosistemes agraris malgrat tenir un alt valor natural (crear riquesa econòmica, treball, conserva la biodiversitat, perpetuar tradicions, produir aliments, cohesionar territoris...) estan força condicionats per la limitació i fragilitat territorial i per una major dificultat a l'accés dels recursos. Així, la supervivència del sector primari a les illes passa per una major qualificació i una inevitable diversificació.
- És necessari ampliar l'horitzó dels sectors productius, hi ha moltes activitats econòmiques i la diversificació econòmica del conjunt del Mediterrani és una qüestió fonamental. Per exemple, a València es podria potenciar els sectors de venda a l'engròs, editorials, processament de dades d'allotjament, etc. i a Balears es podria potenciar la gran capacitat d'inversió, la possibilitat d'incorporació de joves al sector o la implementació de l'agricultura ecològica.
- Desestacionalitzar, diversificar sectors productius, reptes demogràfics per despoblament i per sobrepoblació puntual, el gran impacte del canvi climàtic són els grans reptes per als territoris de la Mediterrània.
- Europa és el nostre gran valor i la Mediterrània és el nostre gran fet diferencial i tot plegat és una gran fortalesa de cara a la resta de territoris.